

מסורת הש"ס

(6) נ'י מוס' מולין נה, ד"ה כל שיעור; (7) קלמן דף כה, (8) ערות פ"ו משנה 5 דף ק"ה ת, (9) נ'י מוס' מנחת סד: ד"ה ועל; (10) קדושין נד: כבודם כו, (11) ממלכת ד"ר'י פשת בגלגל, (12) זמנדר כח, (13) נ'י מוס' (ט) וי"ו מוס', (14) נ'י מוס'.

תורה אור השלם

1. ויקטו אתו בבקר בבקר איש כפי אבולו וחס השמש וקנס: שמו של סו' כה 2. וירא אליו בן אפלין מרמא והוא ישב פתח האהל בהם היום: בראיית ח"א

הגהות הב"ח

(6) תוס' ד"ה דרב וכו' מלאכה מ"ש, נ"ב דלמני יום הוא וכו' לענין מוספת שנת אין לרין להסוף קודם פלג המנחה:

גליון הש"ס

גמ' שבמאנין אלא הקנחה הקטנה לילי' ויבטולנה כשהיה ת: שם ועל תורה של שחר. ע"י נשיא משלי לא ועי' מנחת ד' סד ע"ב מוס' ד"ה ועל: שם שבמאנין דרב. מפנה של מול, כן הוא כשהיה:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש כתב, ולענין תוספת שבת ירוה"ח וי"ט קדוילי שריא מן התורה לא משמע שז"כ צריך שער גדול לתוספת.

מוסף רש"י

חובת סוף תוספת.

רבינו חננאל

ותנן בבביריתא וכו'. בביריתא, מכת עריות נקראת בביריתא שכן הלכותיה ומבחרות מקובלות מכל המשנה. פירוש ממאנין לקנחה, מלבדין אותה שמתאן, ואם יבא עד אחד ועיד מבייתא איש יודע, משיאין אשה על פיו, ולא האמר שיהא מכל הבמה נסקל כשהיה אדם, אלא שיהא כולו בפרט הכתוב השור יסקל, אלא כל בהמה ואפילו עופות, שהיה תרנגול בירושלים הרג תינוק שניקר במחור ונסקל אותו התרנגול, וכן העיד על השמי של שחר שנקרב בארבע בנות של היום. בימות מלכות הרשעה, מפורש בתלמוד ארץ ישראל, חביב וחס השמש, ודיקנן מינה דהיה כשה רביעית, דהארת דאית ביה שמש חביב, ובארתא דלית בה שימא קריר, [דהאן] כחם היום ומשפט כל אתר הוא חמים בין שבשמש בין באורא היא ששית שהחמה בחצי היום ומתחמת כל העולם, רבנן סברי בבקר דחביב בתמיד הוא עד חצי היום שכן שש שעות, אבל בליקוט הפנ דחביב בבקר חלקו להני שש שעות לשני בקרים, נמצא שהיו מלקטים הפנ עד שלש שעות, שהן חצי הבקר, ובשעה רביעית היה נמו, ור' יהודה סבר בבקר ארבע שעות חביב בבקר להקדים שעה אחת, וכיון דקיימא לן תפלות כנגד תמיד, כמה דלית לן לאסופי על שני תמידין, כך אין לנו להוסיף בתפלות, ובתלמוד ארץ ישראל שנו להא דר' יהושע בן לוי כרבנן דאמרי תפלת השחר פתמי של שחר שנאמר את הכבש את עתה בבקר, תפלת המנחה תמיד של בין הערבה שנאמר את הכבש השני תעשה בין הערבה.

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

היינו רבנן. דקס"ד רבי יהודה פלג אחרון של מנחה אחרונה קאמר: **מפלג של מנחה וכו'.** רבנן לטעמייהו דלמרי תפלת המוספים כל היום כמו של מנחה הלכך תדיר קודם ור' יהודה לטעמיה דלמרי מוספין עד שבע שעות ומו לא והוא לה מנחה עוברת ושל מנחה

היינו רבנן אלא מאי (6) עד ולא עד בכלל אימא סיפא ושל מוספין כל היום ר' יהודה אומר עד שבע שעות ותניא (7) היו לפניו שתי תפלות אחת של מוסף ואחת של מנחה מתפלל של מנחה ואחר כך של מוסף שזו תדירה וזו אינה תדירה רבי יהודה אומר מתפלל של מוסף ואחר כך של מנחה שזו עוברת וזו אינה עוברת אי אמרת בשלמא עד ועד בכלל היינו דמשכחת להו שתי תפלות בהדי הדדי אלא אי אמרת עד ולא עד בכלל היכי משכחת להו שתי תפלות בהדי הדדי ביון דאתיא לה של מנחה אזלא לה של מוספין אלא מאי עד ועד בכלל קשיא רישא מאי איכא בין רבי יהודה לרבנן מי סברת דהאי פלג מנחה פלג אחרונה קאמר פלג ראשונה קאמר והכי קאמר אימת נפיק פלג ראשונה ועייל פלג אחרונה מבי נפקי י"א שעות חסר רביע אמר רב נחמן אף אנן נמי תנינא (8) רבי יהודה בן בבא העיד חמושה דברים "שממאנין את הקטנה ושמשאיין את האשה על פי עד אחד ועל תרנגול שנסקל בירושלים על שהרג את הנפש ועל יין בן ארבעים יום שנתחשב על גבי המזבח (9) ועל התמיד של שחר שנקרב בארבע שעות ש"מ יעד ועד בכלל ש"מ אמר רב כהנא הלכה כרבי יהודה הואיל (10) ותנן בבביריתא כוותיה: ועל תמיד של שחר שנקרב בארבע שעות: מאן תנא להא (11) דתנן ויחם השמש ונמס בארבע שעות אחת אומר בארבע שעות או אינו אלא בשש שעות השמש ונמס בארבע שעות מני לא רבי יהודה ולא רבנן אי רבי יהודה עד ארבע שעות נמי צפרא הוא אי בעית אימא רבי יהודה אי בעית ארבע שעות נמי צפרא הוא אי בעית בבקר בבקר חלקהו לשני בקרים ואי בעית אימא רבי יהודה האי בקר יתירא להקדים לו שעה אחת דכולא עלמא מיהא וחס השמש ונמס בארבע שעות מאי משמע אמר רבי אבי בר יעקב אמר רבי אבהו היא שעה שהשמש חם והצל צונן הוא אומר בארבע שעות: תפלת המנחה עד הערב וכו': אמר ליה רב חסדא לרב יצחק התם אמר רב כהנא הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבביריתא כוותיה הכא מאי אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי אמר רב חסדא נחזי אנן מדרב מצלי של שבת בערב שבת מבעוד יום ש"מ הלכה כרבי יהודה אדרבה מדרב הונא ורבנן לא הוה מצלו עד אורתא שמע מינה אין הלכה כרבי יהודה השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר ד'דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד רב איקלע לבי גניבא וצלי של שבת בערב שבת והוה מצלי רבי ירמיה בר אבא *לאחוריה דרב וסיים רב ולא פסקיה לצלותיה דרבי ירמיה שמע מינה תלת שמע מינה *מתפלל אדם של שבת בערב שבת ושמע מינה מתפלל תלמיד אחורי רבו ושמע מינה *אסור לעבור כנגד המתפללין מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי אסור לעבור כנגד המתפללין איני והא רבי אמי ורבי אסי חלפי רבי אמי והא רבי אסי חוץ לארבע אמות הוא דחלפי ורבי ירמיה היכי עביד הכי והא אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יתפלל אדם לא

עדות קרי בביריתא כוותיה כהנא עדיין: **כשהוא אומר כחוס היום הרי שש שעות אמור.** כלומר מנינו במקום אחר ששעה הכתוב זלשונו ואמר והוא יושב פתח האהל כחוס היום ולא אמר כחוס השמש אלא היום משמע כל המקומות חמין זין חמה זין כל הוא מדבר בשעה ששית: **הא מה אני מקיים וחס השמש.** דמשמע השמש חס והכל זיון: **בארבע שעות.** דלילו קודם ארבע שעות חף השמש זיון: מני. הא דמשמע דארבע לאו צקר הוא דהא כתיב וילקטו אותו וילקטו אותו וצקר צקר וחס השמש ונמס הנותר ומדמוקי ונמס בארבע שעות מכלל ללחו זמן לקיטה הוא ולחו צקר מייקרי: **ארבע שעות נמי צפרא הוא.** דהא אמרת עד ועד בכלל וגבי תמיד כתיב* תעשה שבת: **לשני בקרים.** הוא היו לוקטים אלא בשלש שעות לארבע שעות: **הא מה אני מקיים וחס השמש.** כלומר לא הפסיק זין רבי ירמיה ולכותל לעבור לפניו ולישב במקומו אלא עמד על עמדו: **לכנוד**

כו.

עין משפט נר מצוה

יד א מ"י פ"ו מהלכות יבוס ומלכה נלכה טו עוש"ע א"ש' סמוך קטע ספיק פ"א: ב מ"י פ"י מהל' גרוסין הלכה טו סמוך עשין ט עוש"ע א"ש' פ"ו ח ספיק ג: ב מ"י פ"י מהלכות מקי ממון הלכה ג סמוך עשין ט: י ד מ"י פ"ו מהל' אסורי שבת מהל' ט: יח ה מ"י פ"א מהל' מתידין הל' ג סמוך עשין ק"א: י"ד ו מ"י פ"ג מהל' תפלה נ"ל (ח) סמוך עשין ט עוש"ע א"ש' פ"ו ספיק פ: כ ה מ"י טס הלכה ד סמוך ט עוש"ע א"ש' פ"ו רלג ס"א: כ"ט מ"י טס הלכה א סמוך עשין ט עוש"ע א"ש' פ"ו ספיק ט: כ"ז מ"י פ"ה מהל' מפלה סמוך עשין ג: כ"ח מ"י פ"ה מהל' מפלה סמוך עשין ט עוש"ע א"ש' פ"ו ספיק ד (פ):

רבינו גיסיים

העיד ר' יהודה בן בבא על חמשה דברים. הא דתני על התרנגול שנסקל בירושלים [ועל] שחרת את הנפש כבר מפורש בתלמוד ארץ ישראל בסמכת עירובין בבקר המוצא תפילין (ולכה א) והכי גרסינן ראו (י"א גמא) מחור של תינוק רופף והלך ותיקרו וזה הדבר ידוע הוא כי התנוקות מותיחין פתוחין ונראה להן רפרוף מתחת העור שעל המוח ניקר אותו מקום עד שנקבו הרגו לתינוק וזה התנוגול ראי להורגו מן הכתוב כי אין הפיש לישור להתנוגול וכל בעלי חיים כשרשותו אכוליה אמר רחמנא סקל יסקל השור: הואיל ותנן [בבביריתא] רבי אבהו ורבי אמי היא מס' עריות פ"ו מ"א שזו המשנה שניה בה העיד ר' יהודה בן בבא:

רבינו חננאל (המשך)

הליכתא לא כ"י ולא כרבנן, דעבד כרבי יהודה וצלי של ערביית מ"א שעות חסר רביע ולמעלה יצא, ודעבד כרבנן ולא מצלי עד הערב של ערביית עבד ויצא. ודאינו רבתינו [הנאמרי] שפירושן, דהא דצלי רב שבת בערב שבת, והא דאמר ר' יהודה אמר שמואל מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס, פי באותה שעה שמתפלל, אותה שעה מקדש על הכוס, והא דאמר רב נחמן אמר שמואל מתפלל אדם של שבת מוצאי שבת בשבת נאומר הבהיל על הכוס, וכן ר' יאשיה היה מתפלל של מוצאי שבת בשבת, אילו כולם היו מתפללין בכל יום תפלת ערביית מבעוד יום כר' יהודה ולא הכוירו על שבת ושל מוצאי, אלא שאפילו מיום קדוש ליום חול ומיום חול ליום קודש מתפללין ומקדשין ומבדילין, וכ"ש מיום חול ליום חול מתפללין, ותפילה בלבד היו מתפללין בעוד יום, אבל קריית שמע לא היו קורין אלא אחז צאת הכוכבים, ואנן לא סבירא לן, דהא כהדיא מפישי דבעידנא דהוה מצלי הוה מקדשי בערבי שבתות ומבדילין בשבת, ומי מקדשי ומבדילין ולא קריית שמע, ותו דהכי אשקחן בירושלמי תני הקורא אומר לן לא יצא ידי חובתו, א"כ למה קורין אותה בבית הכנסת, אמר ר' יוסי אין קורין אותה בבית הכנסת כדי לצאת בה, אלא כדי לעמוד בתפלה מתוך דבר של תורה, לפיכך אינו דבר חרוק לומר שקורין קריאת שמע ומתפללין בבית הכנסת מבעוד יום, ומיחו צריך לקרות את שמע על מיטתו אחר צאת הכוכבים, ונסח אתו ר' צלי של שבת בערב שבת וכו'. וכי היכי דרב צלי של שבת בערב שבת כך היו מתפללין גם בחול, ורבוחא קמ"ל דאפילו מקדש לחול ומחול לקדש היו מקדימין להתפלה, וכן נראה וכן מנהג ועל דא אנא סמיך והמשנה נקרא הדין, ומעניות דעתם עושין תורה כשתי תורות, ומתמדין בגלות ומקליין במתורות, וכו' ויתנן קיימא לן דאמר ק"ש ואח"כ תפלה, לא כר' יהושע בן לוי דאמר תפילות באמצע תקנות כותיה דר' יוחנן, ושעה רביעא לפחות יש לצמצם, שלא להקדים יותר משעה אחת, והא דרפשי בתלמוד ירושלמי שקורין אותה בבית הכנסת לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה, והיא לפי אותן שמשערין לזמן צאת הכוכבים, ואנו על התלמוד שלנו נסמך כמו שפרשנו שמותר להקדים שעה רביעית שעה בין קל"ש בין לתפלה, והשאל ללא אימור הלכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, ועכשיו נהגו כל ישראל כרבנן להתפלל מנחה עד הערב, וכר' יוסי דאמר בירושלמי לא